

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657.6

Бондаренко О.М.,
доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту,
Національний авіаційний університет
Гудима В.Ю.,
студентка,
Національний авіаційний університет

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Бондаренко О.М., Гудима В.Ю. Порядок проведення аудиту використання виробничих запасів. У статті розглянуто особливості проведення аудиту використання виробничих запасів. Визначено специфіку аудиту виробничих запасів підприємства, досліджено структуру внутрішнього контролю їх на підприємстві. Визначено завдання, на які спрямований аудит. Інформація про облік виробничих запасів становить велику частину всієї інформації підприємстві, що зумовлює необхідність проведення аудиту та внутрішнього контролю.

Ключові слова: аудит, виробничі запаси, методика аудиту, етапи аудиту, організація аудиту, процедури аудиту.

Бондаренко О.Н., Гудыма В.Ю. Порядок проведения аудита использования производственных запасов. В статье рассмотрены особенности проведения аудита использования производственных запасов. Определена специфика аудита производственных запасов предприятия, исследована структура внутреннего контроля их на предприятии. Определены задания, на которые направлен аудит. Информация об учете производственных запасов составляет большую часть всей информации предприятия, что обуславливает необходимость проведения аудита и внутреннего контроля.

Ключевые слова: аудит, производственные запасы, методика аудита, этапы аудита, организация аудита, процедуры аудита.

Bondarenko O.M., Gudyma V.Yu. The order of the audit of the use of inventory. In the article the peculiarities of the audit of the use of inventories are considered. The specifics of the audit of the enterprise's inventory were determined and the structure of internal control at the enterprise was investigated. The tasks to which the audit is directed are also identified. Since inventory accounting is a large part of all information for an enterprise, this necessitates an audit and internal control.

Key words: audit, inventory, audit methodology, audit stages, organization of audit, audit procedure.

Постановка проблеми. Сьогодні успішний розвиток підприємства неможливий без забезпечення виробничими запасами в достатній кількості. Цей фактор забезпечить випуск якісної та конкурентоспроможної продукції, реалізацію на зовнішніх та внутрішніх ринках, як наслідок, задоволення потреб споживачів. Запаси є вагомою частиною обігових активів підприємства.

Зазвичай номенклатура запасів підприємства складається з великої кількості найменувань, а інформація щодо обліку виробничих запасів становить понад 40% всієї інформації підприємства. Через це виникає необхідність внутрішнього контролю підприємством та проведення аудиту.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення специфіки аудиту виробничих запасів підприємства та дослідження структури внутрішнього контролю їх на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. Необхідною умовою діяльності та розвитку підприємства є забезпеченість його достатньою кількістю запасів, насамперед виробничими запасами. Цей фактор сприятиме безперей-

ній та ефективній роботі будь-якого господарюючого суб'єкта. Аудиторська перевірка є дуже трудомістким та складним процесом перевірки, містить дослідження щодо правильності оприбуткування та оцінювання виробничих запасів, їх переведення та використання у виробництві, норми використання, збереження та дослідження складського стану.

Метою проведення аудиту запасів є одержання упорядкованого та вірогідного аудиторського висновку, висловлення незалежної думки аудитора про їх облік та відображення у фінансовій звітності.

Для того щоби забезпечити повною, достовірною та неупередженою інформацією користувачів стосовно виробничих запасів, аудит спрямовано на вирішення таких завдань:

- перевірити наявність запасів на складах та умови їх зберігання;
- проведення операцій з виробничими запасами, що має проводитися з дотриманням чинного законодавства;
- правильне визнання виробничих запасів активами за П(С)БО № 9 «Запаси»;

- дотримання умов облікової політики щодо відображення запасів в обліку та звітності;
- дослідження належного стану складів для запасів;
- своєчасність та точність відображення операцій з руху запасів (надходження, продаж, внутрішнє переміщення);
- перевірка правильності та систематичності проведення переоцінки й уцінки проведення індексації;
- дотримання всіх норм списання запасів та використання на виробництві;
- перевірка незаконних дій щодо переміщення, купівлі виробничих запасів та помилок в обліку та звітності.

До об'єктів аудиту виробничих запасів належать матеріальні цінності. Аудит виконується на підставі первинних документів, які впливають на відображення їх у бухгалтерському обліку; реєстрів обліку, що застосовуються для відображення їх руху та фінансової звітності.

Під час здійснення аудиту виробничих запасів слід застосовувати певні прийоми та методи (здійснюються контрольне порівняння та зіставлення документальних даних, проводиться інвентаризація, перевіряється правильність розрахування норм природних витрат тощо).

Перед початком аудиту необхідно скласти план, за яким він буде здійснюватися. Загалом він складається з таких етапів:

- перевірка організації складського господарства;
- перевірка складського обліку;
- інвентаризація;
- перевірка правильності оцінки (переоцінки);
- дослідження первинних облікових документів;
- перевірка правильності оприбуткування;
- перевірка правильності та обґрунтованості списання;
- перевірка реєстрів синтетичного та аналітичного обліку;
- перевірка головної книги;
- перевірка звітності підприємства;
- узагальнення результатів аудиту виробничих запасів.

Під час перевірки проводиться збір аудиторських доказів за такими критеріями.

1) Існування. Кількість запасів, наявних фізично, має відповідати кількості, відображеній в обліку.

2) Права та зобов'язання. Необхідно переконатися в тому, що права організації на МВЗ, відображені у звітності, документально підтверджені та не обмежені правами третіх осіб (користувачів).

3) Виникнення. Необхідно переконатися в тому, що відображені в бухгалтерському обліку операції з придбання та вибуття МВЗ мали місце протягом звітного періоду.

4) Повнота. Необхідно переконатися в тому, що відсутні МВЗ, які повинні були бути відображені в бухгалтерському обліку та звітності, але не були в ньому відображені.

5) Вартісна оцінка. Необхідно переконатися в тому, що МВЗ відображені в обліку та звітності в правильній оцінці, а саме за фактичною собівартістю або за ринковою вартістю, якщо вона нижче за фактичну собівартість; переконатися в тому, що вся суттєва інформація про МВЗ розкрита у звітності.

Основне призначення аудиту полягає у визначенні порушень та недоліків щодо обліку та відображення у фінансовій звітності, можливих шляхів їх усунення та

подальшого виникнення, що приведе до поліпшення фінансового стану підприємства.

Підприємство може здійснювати аудит зберігання запасів. Метою проведення такого аудиту є виявлення причин та методів уникнення їх зменшення внаслідок витрат. Причинами виникнення такої ситуації можуть бути крадіжки або випадкові втрати, нерациональне їх використання, неналежне зберігання тощо. Запобігти таким проблемам можна за дотримання вимог внутрішнього аудиту:

- нести відповідальність за відпущення виробничих запасів має персонал певної кваліфікації;
- підприємство має бути забезпечене достатньою технічною базою, що дасть можливість контролювати витрати та надходження запасів;
- повинні впроваджуватися інші способи використання виробничих запасів.

Щоби запобігти псуванню та випадковим втратам підприємства використовують методи внутрішнього аудиту:

- встановлення справної пожежної системи;
- дотримання певних норм щодо зберігання запасів;
- не перевищення терміну придатності запасів, якщо він обмежений;
- регулярна ревізія для виявлення застарілих або непридатних для користування запасів.

Під час проведення аудиторської перевірки рівень аудиторського ризику не виявлення помилок можна ліквідувати за умови правильно розробленого плану перевірки виробничих запасів, доцільно вибраних процедур, належного документального оформлення, систематизації та відображення аудиторських доказів у робочих документах.

Комісія з внутрішнього аудиту має бути створена не тільки для того, щоби перевіряти правильність та своєчасність відображення в документах операцій з надходження, заготівлі, переміщення й витрат виробничих запасів, ефективності контролю за витрат виробничих запасів, правильність проведення систематичної переоцінки матеріалів та відображення в бухгалтерському обліку, збереження цінностей та виключення помилок з обліку виробничих запасів, раціонального складання та оформлення первинних документів, але й задля забезпечення ефективності діяльності апарату управління щодо захисту законних майнових інтересів підприємства, вдосконалення системи бухгалтерського обліку та сприяння підвищенню ефективності роботи, зміцненню його фінансового стану.

Для запобігання розбіжностей, помилок та задвоєння документів з обліку запасів, необхідно зазначити, що, згідно з наказом про облікову політику підприємства, раціонально точно відповідати на всі питання щодо методики обліку запасів та відображення їх у фінансовій звітності.

Для вдосконалення проведення аудиту виробничих запасів пропонується вжити таких заходів.

1) Необхідно здійснити оцінювання ризику по шкалі з розбивкою на два інтервали: від 1 до 5 і від 6 до 10 одиниць. Бали проставляються під час відповіді на кожне питання у формах Листків оцінки ризиків у спеціальній графі. Ступінь впливу кожного фактору може бути визначений у широких межах: від «1» (мінімальний ризик) до «10» (максимальний ризик). Застосування десятибальної системи під час тестування дає

змогу також значною мірою формалізувати процес оцінювання ризику, отже, знизити можливість аудиторської помилки.

2) Розроблені Аудиторською палатою України тести для оцінки ризиків орієнтовані більшою мірою на аудит промислового підприємства, а не торговельного, тому не дають можливості повністю врахувати дію факторів, які впливають на систему обліку та внутрішнього контролю підприємства. Це зумовлене тим, що вплив кожного фактору у вищевказаних тестах визначається лише двома полярними оцінками: «ризик низький» і «ризик високий», а Аудиторською палатою України не передбачена система узагальнення оцінок, що отримані під час відповіді на окремі питання. Слід розробити тести для Листка оцінки властивого ризику та Листка оцінки ризику невідповідності внутрішнього контролю, але з посиланням на тести, розроблені Аудиторською палатою.

3) З огляду на більшу надійність доказів, отриманих з різних джерел, в процесі аудиту доцільно комбінувати різні прийоми аудиту. Коли ризик контролю для операцій з придбання (оприбуткування) запасів оцінений як низький, аудитор може як основні процедури перевірки застосувати аналітичні процедури. Аналітичні процедури порівняно з документальним тестуванням займають менше часу, проте вони не здатні виявити всі помилки. Довіра, з якою аудитор може спиратись на аналітичні процедури, залежить від

суттєвості величин: якщо об'єкт аудиту є величиною суттєвою, то аудитор під час формування висновків не може покладатись лише на аналітичні процедури.

4) Під час ведення обліку слід застосовувати комп'ютерні бухгалтерські програми. Нині все більше підприємств переходять до електронної обробки даних (ЕОД), адже це цілком логічно й правильно, тому що ЕОД забезпечує правильність і своєчасність обробки даних; захист від втрати введеної для оброблення санкціонованої інформації; неможливість введення несанкціонованої інформації; виведення вихідних даних у формі, зрозумілій для користувача; можливість виявлення та виправлення допущених оператором помилок.

Висновки. Отже, проведення аудиту використання виробничих запасів має велике значення для діяльності підприємства. Аудит застосовується для здійснення контролю за правильністю відображення надходження та вибуття запасів, визнання активами, чи дотримується підприємство чинного законодавства щодо операцій із запасами, дослідження стану складського господарства, чи дотримується підприємство методів обліку запасів, зазначених в обліковій політиці. Правильно складена програма аудиту дасть змогу виявити всі порушення проведення операцій з виробничими запасами та надати певні рекомендації зі внесення необхідних змін до облікової політики підприємства щодо організації та методики обліку виробничих витрат.

Список використаних джерел:

1. Про аудиторську діяльність: Закон України від 22 квітня 1993 р. № 3125-XII, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 10 січня 2007 р. № 2. URL: <https://dtkr.com.ua/show/2cid04693.html>.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси», затв. наказом МФУ від 31 березня 1999 р. № 87, зі змінами і доповненнями. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
4. Сиротюк Г., Сиротюк К. Методичні особливості аудиту виробничих запасів. Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія: Економіка АПК. 2015. № 22(1). С. 92–97.
5. Скорба О. Організація проведення аудиту виробничих запасів. URL: http://www.rusnauka.com/9_NND_2014/Economics/7_164138.doc.htm.
6. Скрипник М., Григоревська О., Радіонова Н. Удосконалення організації і методики аудиту виробничих запасів на підприємстві. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2016. Вип. 2–3(35). С. 378–398.